

UNIwersYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Procesy poznawcze Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Kognitywistyka		Cykl dydaktyczny 2024/25
Specjalność -		Kod zajęć 23KGNS.12O.03854.24
Jednostka organizacyjna Wydział Psychologii i Kognitywistyki		Języki wykładowe polski
Poziom studiów studia pierwszego stopnia		Obligatoryjność Obowiązkowy
Forma studiów studia stacjonarne		Blok zajęciowy Przedmioty ogólne
Profil studiów profil ogólnoakademicki		
Koordynator zajęć	Marek Kowalczyk	
Prowadzący zajęcia	Marek Kowalczyk	
Okres Semestr 2	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Wykład: 30, Egzamin • Ćwiczenia: 30, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 6

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Poznanie przez studentów głównych problemów, pojęć, idei teoretycznych, technik badawczych oraz ustaleń w psychologii uwagi i pamięci.
C2	Nabycie przez studentów umiejętności identyfikacji i zwięzłego opisu struktury eksperymentu dotyczącego procesów umysłowych.
C3	Kształcenie u studentów umiejętności wiązania wskaźników empirycznych z hipotetycznymi mechanizmami umysłowymi oraz identyfikowania założeń przyjmowanych we wnioskowaniu na podstawie wskaźników o mechanizmach.
C4	Kształcenie u studentów umiejętności analizowania ustaleń empirycznych w perspektywie teorii, konfrontowania wyników badań z oczekiwaniami wypływającymi z teorii, konfrontowania (oceny trafności) teorii w świetle ustaleń empirycznych.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	wykazuje się znajomością głównych problemów, pojęć, idei teoretycznych, technik badawczych oraz ustaleń dotyczących funkcjonowania uwagi i pamięci	KGN_K1_W02, KGN_K1_W06, KGN_K1_W07, KGN_K1_W08	Kolokwium pisemne, Test
Umiejętności - Student/ka:			
U1	potrafi identyfikować i zwięźle opisywać strukturę eksperymentu dotyczącego procesów umysłowych	KGN_K1_U15	Kolokwium pisemne, Test
U2	potrafi odnosić wskaźniki empiryczne związane z poznanymi technikami badawczymi do hipotetycznych mechanizmów umysłowych, wskazywać założenia przyjmowane we wnioskowaniu na podstawie wskaźników o mechanizmach	KGN_K1_U04, KGN_K1_U05	Kolokwium pisemne, Test
U3	potrafi analizować ustalenia empiryczne w perspektywie teorii, konfrontować wyniki badań z oczekiwaniami wypływającymi z teorii, konfrontować różne teorie przez odnoszenie do nich ustaleń empirycznych	KGN_K1_U04, KGN_K1_U05	Kolokwium pisemne, Test
U4	potrafi wskazywać i krytycznie analizować praktyczne zastosowania wiedzy o mechanizmach uwagi i pamięci	KGN_K1_U12	Kolokwium pisemne, Test

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Uwaga selektywna w spostrzeganiu: wczesne ustalenia empiryczne i historyczny spór o ich interpretację. Teorie „wczesnej” (Broadbent) i „późnej” selekcji (Deutschowie, Norman, Duncan), propozycje kompromisowe (Treisman, Johnston). Model kontrolowanego przetwarzania paralelnego (Pashler). Teoria obciążenia (Lavie). „Gdzie” (lokalizacja w mózgu) i „kiedy” (właściwości temporalne) operują mechanizmy uwagi selektywnej.	W1, U2, U3	Wykład
2.	Bodźce przyciągające uwagę i celowe kierowanie uwagi. Systemy uwagi w koncepcji Posnera i Petersena. Koncepcja Corbetta i Shulmana. Rola nastawienia w „automatycznym” przyciąganiu uwagi. Zjawisko „mrugnięcia uwagowego”.	W1, U1, U2, U3, U4	Wykład, Ćwiczenia
3.	Hamowanie w uwadze. Priming negatywny: wyjaśnienie inhibicyjne, teoria wydobywania śladu epizodycznego, integracyjna propozycja Tippera. Hamowanie powrotu, hamowanie latentne, hamowanie odruchu wzdrygnięcia, habituacja.	W1, U1, U2, U3	Wykład, Ćwiczenia
4.	Uwaga skierowana na miejsce i na obiekt. Metafory uwagi skierowanej na miejsce: światło punktowego reflektora (Posner), obiektyw o zmiennej ogniskowej (Eriksen i St. James). Rola grupowania percepcyjnego w dystrybucji uwagi. Badania nad poprzedzaniem przestrzennym, rywalizacją reakcji, funkcjonowaniem osób z zespołem jednostronnego pomijania.	W1, U2, U3	Wykład
5.	Przeszukiwanie pola wzrokowego. Teoria integracji cech (Treisman i Gelade), teoria podobieństwa (Duncan i Humphreys), model kierowanego przeszukiwania (Wolfe), model dwóch ścieżek.	W1, U1, U2, U3, U4	Wykład, Ćwiczenia
6.	Uwaga podzielna. Badania nad nabywaniem sprawności oraz wykonywaniem czynności równoczesnych. Kontrolowane przeszukiwanie i automatyczna detekcja w koncepcji i badaniach Schneidera i Shiffrina. Teoria zasobów niespecyficznych (Kahneman), zasobów specyficznych (Navon i Gopher, Wickens, Allport), teoria „wątkowego poznania” (Salvucci i Taatgen). Zasoby w architekturach neurokognitywnych CAPS. Psychologiczny okres refrakcji i koncepcja „centralnego wąskiego gardła” w przetwarzaniu. Zasoby a kontrola poznawcza: ograniczenia mechanizmów kontroli czy ograniczająca rola kontroli?	W1, U2, U3, U4	Wykład
7.	Pamięć sensoryczna, krótkotrwała i długotrwała. Właściwości pamięci sensorycznej i krótkotrwałej. Eksperyment Sperlinga. Przeszukiwanie pamięci krótkotrwałej: eksperyment Sternberga. Argumenty na rzecz rozróżnienia systemów pamięci krótkotrwałej i długotrwałej. Procedura Browna-Petersonów. Hipoteza odróżnialności śladu pamięciowego.	W1, U1, U2, U3, U4	Ćwiczenia

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
8.	Od „pamięci krótkotrwałej” w modelu modalnym do współczesnych teorii pamięci roboczej. Model modalny w świetle wyników badań. Wielosystemowa pamięć robocza (model Baddeleya). Aktywacyjny model pamięci roboczej (Cowan, Oberauer). Ile elementów może objąć ognisko uwagi? Długotrwała pamięć robocza.	W1, U1, U2, U3	Wykład, Ćwiczenia
9.	Procesy zarządcze. Zaburzenia kontroli związane z uszkodzeniami mózgu oraz błędy wynikające z nieuwagi u ludzi zdrowych. Koncepcja Normana i Shallice’a. Generowanie sekwencji losowych, zadanie kontroli reakcji (SART) i zadanie Stroopa jako narzędzia badania sprawności mechanizmów kontroli. Procesy zarządcze w koncepcji Miyakego i in. Sprawność procesów zarządczych a inteligencja i samokontrola.	W1, U1, U2, U3, U4	Wykład, Ćwiczenia
10.	Pamięć deklaratywna i niedeklaratywna. Badania nad zachowaną pamięcią w amnezji i nad pamięcią utajoną u ludzi bez amnezji. Priming powtórzeniowy a pamięć deklaratywna. Koncepcja wielu systemów pamięci trwałej. Pamięć semantyczna i pamięć epizodyczna. Fenomenologia stanów pamięci.	W1, U2, U3	Wykład
11.	Procesy i systemy pamięci w ujęciach bez opozycji: pamięć deklaratywna – pamięć niedeklaratywna. Hipoteza przetwarzania sprzyjającego transferowi. Metoda rozszczepienia procesów. Model powiązania elementu z kontekstem. Model mylenia źródła aktywacji (SAC). Systemy pamięci wyróżnione ze względu na tryb kodowania (Henke). Koncepcja zakładająca elastyczne konfigurowanie komponentów (Cabeza i Moscovitch).	W1, U2, U3	Wykład
12.	Przypominanie sobie w modelach SAM-REM i ACT-R. Modele wydobywania kontekstu. Dynamika wydobywania elementów z listy w swobodnym odtwarzaniu. Geneza efektów pierwszeństwa i świeżości. Długotrwały efekt świeżości. Wyjaśnienie efektu świeżości w modelach zakładających wydobywanie kontekstu.	W1, U1, U2, U3, U4	Wykład, Ćwiczenia
13.	Rozpoznawanie a odtwarzanie. Rola zgodności kontekstu kodowania i przypominania sobie oraz obciążenia wskazówek wydobywania. Zasada specyficzności kodowania. Pamięć zależna od kontekstu i stanu. Teoria poziomów przetwarzania. Hipoteza przetwarzania sprzyjającego transferowi.	W1, U1, U2, U3, U4	Wykład, Ćwiczenia
14.	Motywowane zapominanie. Zapominanie w wyniku wydobywania, zapominanie w wyniku intencjonalnego tłumienia skojarzeń (negatywny efekt kontroli w paradygmacie: „myśl – nie myśl”), kierowane zapominanie. Inhibicyjne i nieinhibicyjne wyjaśnienia efektów pogorszonego pamiętania.	W1, U2, U3	Wykład

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
15.	Pamięć prospektywna. Kodowanie, podtrzymywanie w pamięci i uaktywnianie odroczonego zamiaru. Determinanty sukcesu pamięci prospektywnej: czynniki działające w fazie zapamiętywania (kodowanie intencji), przechowywania (powtarzanie) i wydobywania (charakter wskazówek, właściwości wykonywanego zadania, interakcja wskazówek i zadania, rola monitorowania oraz spontanicznych procesów wydobywania). Teoria wielu procesów.	W1, U2, U3, U4	Wykład

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Wykład konwersatoryjny, Wykład problemowy, Dyskusja, Rozwiązywanie zadań (np.: obliczeniowych, artystycznych, praktycznych), Demonstracje dźwiękowe i/lub video
Ćwiczenia	Dyskusja, Rozwiązywanie zadań (np.: obliczeniowych, artystycznych, praktycznych), Metoda laboratoryjna

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Wykład	Ocena z egzaminu zależy od liczby punktów uzyskanych w teście egzaminacyjnym oraz w sprawdzianie zaliczeniowym. Warunkiem zdania obydwu sprawdzianów jest uzyskanie w każdym z nich więcej niż 50% punktów możliwych do zdobycia.
Ćwiczenia	Warunkiem zaliczenia ćwiczeń jest aktywna obecność na zajęciach (w tym wykonywanie eksperymentów przewidzianych w programie) oraz uzyskanie pozytywnej oceny (więcej niż 50% punktów możliwych do zdobycia) w pisemnym sprawdzianie końcowym.

Literatura

Obowiązkowa

1. Jagodzińska, M. (2008). Psychologia pamięci. Gliwice: Helion.
2. Nęcka, E., Orzechowski, J., Szymura, B., Wichary, S. (2020). Psychologia poznawcza. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Dodatkowa

1. Eysenck, M. W., Keane, M. T. (2015). Cognitive psychology. Hove: Psychology Press.
2. Kahana, M. J. (2012). Foundations of human memory. Oxford: Oxford University Press.
3. Nobre, A. G., Kastner, S. (2014) (red.). The Oxford handbook of attention. Oxford: Oxford University Press.

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Wykład	30
Ćwiczenia	30

Czytanie wskazanej literatury	35
Przygotowanie do egzaminu	35
Przygotowanie do zaliczenia	25
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 155
Liczba punktów ECTS	ECTS 6

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
KGN_K1_U04	Absolwent/ka potrafi rozpoznawać i krytycznie oceniać przebieg rozumowań badawczych prowadzonych w paradygmatach nauk bazowych kognitywistyki
KGN_K1_U05	Absolwent/ka potrafi prezentować własne pomysły, wątpliwości i sugestie odwołując się do koncepcji, konstruktów i modeli teoretycznych, a także opierając się na wynikach badań
KGN_K1_U12	Absolwent/ka potrafi integrować zdobytą wiedzę i umiejętności rozwiązując problemy o charakterze aplikacyjnym oraz użytkowym
KGN_K1_U15	Absolwent/ka potrafi komunikować własne i cudze doniesienia badawcze, powstałe w kontekście procesu naukowo-badawczego, precyzyjnie i spójnie formułując wypowiedzi ustne i pisemne
KGN_K1_W02	Absolwent/ka zna i rozumie podstawową terminologię kognitywistyczną w językach: polskim i angielskim
KGN_K1_W06	Absolwent/ka zna i rozumie procesy poznawcze, których badaniem i wyjaśnianiem zajmuje się kognitywistyka: percepcję, świadomość, reprezentacje, emocje, pamięć, mowę, komunikację, poznanie społeczne
KGN_K1_W07	Absolwent/ka zna i rozumie rodzaje zaburzeń procesów, struktur i mechanizmów poznawczych oraz czynniki warunkujące powstawanie tych zaburzeń
KGN_K1_W08	Absolwent/ka zna i rozumie podstawowe zagadnienia z zakresu dyscyplin bazowych dla kognitywistyki, w tym charakterystycznych dla nich metod badawczych